

Болести које се преносе семеном представљају главни ограничавајући фактор за производњу јечма.

Автор(и): н.с. Тошка Попова, Институт по земеделие в Карнобат

Дата: 18.10.2022 Брой: 10/2022

Bolesti koje se prenose semenom predstavljaju glavni ograničavajući faktor u proizvodnji ječma. Najznačajniji patogeni su *Ustilago nuda*, prouzrokovач prašave glavnje, i *Helminthosporium graminea*, prouzrokovач prugaste pegavosti lista.

Prašava glavnja je od velikog ekonomskog značaja za ječam. Karakteristični simptomi bolesti se javljaju u toku klasanja. U zaraženom klasu, umesto zrna, formira se crna masa spora glavnje u koju se on transformiše. U pravilu, svi delovi klasa su uništeni. Ostaju nepromenjeni samo rašis i ponekad mali deo osina. Suzbijanje ove bolesti se sprovodi uglavnom putem predsetvene tretmana semena i oplemenjivanjem. Ozimi sladarski sortiment Perun poseduje otpornost na prouzrokovala prašave glavnje.

Prugasta pegavost lista je od presudnog ekonomskog značaja za ječam. Simptomi bolesti se uočavaju od nicanja do sazrevanja, ali najkarakterističniji su simptomi u periodu posle klasanja. Na listovima se razvijaju svetložute pege, koje se postepeno izdužuju između nerava. Kasnije, pege potamne i uzdužno se cepaju na 2–3 pruge. Postupno, zaraženi listovi potpuno se suše. Napadnute biljke ne klasaju ili ostaju sterile. U retkim slučajevima, kada formiraju zrna, ona su zgrčena i slabo razvijena. Ograničavanje širenja bolesti se sprovodi uglavnom putem dezinfekcije semena.

Seme, kao oblik novog života, je krhko i slabo i treba mu briga. A ta briga počinje dezinfekcijom. Tretman semena odgovarajućim proizvodom štiti ne samo njega, već i klice, korenove i mlade biljke u početnim fazama njihovog razvoja. Poznato je da dostupni proizvodi za tretman semena takođe imaju stimulativni efekat na klijanje i na razvoj mladih biljaka. Obezbeđuju se ujednačeno nicanje i izbijanje, ravan razvoj i siguran prinos. Izbor proizvoda za tretman semena zavisi od mnogih uslova. Neophodno je znati nivo kontaminacije semena prouzrokovanih patogenima koji se prenose semenom. Ova informacija se dobija izvođenjem fitopatološke analize. Na osnovu toga bira se odgovarajući fungicid. Usev je u optimalnom stanju kada nije utvrđena kontaminacija. Tretman semenskog materijala u elitnoj semenskoj proizvodnji je obavezan. Izbor proizvoda takođe zavisi od opreme za tretman semena. Tretman ispravnom opremom, koja precizno dozira proizvod, obezbeđuje kvalitetno i ujednačeno pokrivanje semena. Spekter aktivnosti proizvoda za tretman semena povezan je sa sposobnošću aktivnih supstanci da prodru u tkiva domaćina. Kontaktni fungicidi ne mogu da suzbiju razvoj patogenih unutar semena, već samo na površini. Oni obezbeđuju zaštitu od infekcije iz zemljišta i

sa površine semena. Aktivne supstance sistemskih fungicida obezbeđuju pouzdanu zaštitu od glavni izazvanih površinskom ili unutrašnjom infekcijom, suzbijaju razvoj truleži korena, i inhibiraju razvoj septorioza u ranim fazama ontogeneze. Preporučuje se upotreba sistemskih fungicida – oni obezbeđuju pouzdaniju zaštitu.

Prilikom hemijskog tretmana semena, obavezno je poštovati određene uslove:

- Pravilan izbor opreme za tretman semena.
- Strogo pridržavanje uputstva za primenu odgovarajućeg proizvoda.
- Strogo poštovanje navedene doze.

Kvalitet dezinfekcije semena određuje efekat fungicida. Neophodno je da proizvod dođe do svakog zrna i da obezbedi ujednačeno pokrivanje njegove površine.

Suzbijanje bolesti je efikasno kada se sprovodi integralno, sa neophodnom preventivnom, ekonomskom i ekološkom orijentacijom. Poštovanje osnovnih agrotehničkih mera neće u potpunosti eliminisati bolesti, ali će značajno ograničiti stepen njihovog razvoja i, shodno tome, gubitke.

Preventivne mere:

- Poštovanje odgovarajućeg plodoreda.
- Usitnjavanje i zaoravanje biljnih ostataka.
- Korišćenje zdravog semenskog materijala.

Hemijsko suzbijanje:

Za tretman semena protiv glavni i prugaste pegavosti lista, preporučuju se: Bariton Super 97.5 FS – 100 ml, Lamador 400 FS – 20 ml, Lamador Pro – 50 ml, Kinto Trio – 120–150 ml, Rancona 15 E, Rancona i-Mix, Rancona Royal – 100 ml, Orius 5 FS/Savage 5 FS – 150 ml, Tesoro 250 – 100 ml, itd. Primena se vrši poluvlažnim metodom, pri čemu se preporučena doza rastvori u 4 l vode, a dobijeni rastvor je za 100 kg semena.